

УДК 371.023.1
DOI: 10.24144/2524-0609.2021.48.315-319

Островська Маріанна Ярославівна

кандидат педагогічних наук
доцент кафедри педагогіки та психології Закарпатського угорського інституту ім. Ф.Ракоці II,
м.Берегово, Україна
marianna.29.1984@gmail.com
ORCID ID: <http://orcid.org/0000-0001-8810-3810>

ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ У КОНТЕКСТІ РЕФОРМИ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

Анотація: Запровадження Концепції «Нова українська школа», насамперед, реалізація компетентної парадигми в школі, вивели процес підготовки вчителів на одне з центральних місць у закладах вищої освіти. Особливо ця проблема актуалізувалася з введенням в життя нового Професійного стандарту вчителя. Означене вимагає перегляду шляхів підготовки майбутніх учителів початкової школи з урахуванням розбудови старшої профільної школи та потреб сучасного ринку праці у фахівцях, котрі мають сформовані загальні і фахові компетенції. Метою статті є конкретизація методів і засобів підготовки майбутніх учителів до ефективної освітньої діяльності в початковій школі, яка реформується. Методи дослідження: аналіз і синтез наукової літератури (для з'ясування основних понять дослідження), систематизація (з метою виявлення наукових підходів до вирішення означеної проблеми), теоретичне узагальнення результатів дослідження (для формулювання рекомендацій та висновків). У статті розглядаються актуальні проблеми підготовки вчителів початкових класів у закладах вищої освіти до реалізації основних завдань Концепції «Нова українська школа», з врахуванням нового Професійного стандарту вчителя. Показано, що підготовка компетентного вчителя у ЗВО і його подальша ефективна інноваційно-гуманістична освітня діяльність у школі є одним з провідних завдань реформування освіти в Україні. Основна увага акцентується на особливостях інноваційної освітньої діяльності закладів вищої освіти педагогічного спрямування у підготовці вчителя нової генерації та ролі дисциплін психолого-педагогічного циклу в системі професійної підготовки майбутніх вчителів.

Ключові слова: учитель; інноваційна освіта; гуманізація; компетентнісний підхід; професійний стандарт; початкова школа.

Вступ. Ввійти в освітній простір Європейського Союзу (ЄС) Україна намагається через запровадження його ідеології, стандартів та структур і при цьому прагне зберегти власні національні засади процесу підготовки фахівців. У проєкції на євроінтеграційну перспективу відповідні освітні інституції ЄС рекомендують Україні здійснити в системі загальної середньої освіти (ЗСО) наступне [1; 2]:

- структуру освіти, її мету, зміст та інституційний супровід привести у відповідність із європейськими стандартами;
- запровадити профільне навчання в старшій школі і від знаннєвої навчальної парадигми перейти до компетентнісної (для цього потрібно ввести 12-ти річну профільну школу, змінити структуру та реформувати змістову основу освіти, в тому числі і початкової);
- сформувати через освіту основи громадянського суспільства (мова насамперед йде про учнів, студентів, учителів, їх ментальність, культуру, демократичні основи співіснування полікультурного середовища тощо).

Розпочата в контексті Концепції «Нова українська школа» (НУШ) реформа загальної середньої освіти спонукає заклади вищої освіти (ЗВО) педагогічного спрямування, не тільки змістити акценти із знаннєвої до компетентнісної парадигми, а й до узгодження структури, змісту та стандартів підготовки вчителів з відповідними європейськими інституційними документами. З іншого боку, ЗВО прагнуть зберегти кращі надбання національної вищої освіти, що завжди домінувало в традиціях українських вишів, які здійснюють підготовку кадрів для освітньої діяльності [3].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням підготовки майбутніх вчителів до освітньої діяльності у закладах вищої освіти (ЗВО) присвячені наукові праці Ю.Бабанського, С.Гончаренка, Р.Гуревича, В.Кожевнікова та багатьох інших вчених

нашої та зарубіжних країн. Значний внесок у розробку теоретичних основ формування загальних і фахових компетенцій майбутніх вчителів здійснили такі педагоги-дослідники, як: К.Біницька, А.Ващенко, Л.Горюнова, О.Комар, Н.Ничкало, Л.Сушенцева, В.Химинець та інші. Проте питання особливостей формування професійної підготовки майбутніх вчителів в умовах реформування початкової школи в контексті НУШ та нового Професійного стандарту вчителя, зокрема запровадження сучасних інноваційно-гуманістичних методів навчання в ЗВО, потребує подальших досліджень.

Мета роботи – розкрити зміст удосконалення освітнього процесу та особливостей компетентнісної підготовки майбутніх учителів початкової школи у закладах вищої освіти в контексті Концепції НУШ.

Методологічною основою дослідження слугувала теорія пізнання з використанням особистісно-діяльнісного та компетентнісного підходів. За допомогою логіко-семантичного методу поглиблено досліджено понятійний апарат понять інноваційне освітнє середовище та педагогіка партнерства в міжкультурному середовищі. Для аналізу особливостей взаємодії суб'єктів освітнього процесу в інноваційній освітній діяльності, сутті педагогіки партнерства в міжкультурному середовищі та вимог до вчителя, який готовий до ефективної діяльності в таких умовах, використовувались методи структурно-логічного та порівняльного аналізу і синтезу. На основі аналізу й узагальнення педагогічної теорії, відносно досліджуваної проблеми і власної педагогічної практики виділено особистісні риси, сформовано загальні і фахові компетенції вчителя, який може ефективно здійснювати освітню діяльність в міжкультурному середовищі.

Методи дослідження: аналіз і синтез наукової літератури (для з'ясування основних понять дослідження), систематизація (виявлення та аналіз наукових підходів до вирішення означеної проблеми), те-

оретичне узагальнення результатів дослідження (для формулювання рекомендацій та висновків). Науково-теоретичне підґрунтя для виконання дослідження склали інституційні документи, прийняті в Україні на виконання Концепції НУШ.

Виклад основного матеріалу. Для ефективного запровадження Концепції НУШ, МОН України спільно з профільними Інститутами НАПН України, за участі провідних освітян країни, у погодженні з Профспілкою працівників освіти і науки України розроблені і запроваджуються в освітній процес початкової школи нові Стандарти освіти, Державний стандарт початкової освіти та новий Професійний стандарт учителя (Наказ Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства від 23.12.2020 № 2736) за професіями «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти», «Вчитель закладу загальної середньої освіти», «Вчитель з початкової освіти (з дипломом молодшого спеціаліста)» [3; 4; 5].

Новий Професійний стандарт втілює сучасний підхід до визначення переліку та опису загальних і професійних компетентностей учителя, відповідно до європейських стандартів. До загальних компетентностей увійшли громадянська, соціальна, культурна, лідерська та підприємницька. До переліку професійних компетентностей віднесені: мовно-комунікативна; предметно-методична; інформаційно-цифрова; психологічна; емоційно-етична; педагогічне партнерство; інклюзивна; здоров'язбережувальна; проєктувальна; прогностична; організаційна; оцінювально-аналітична; інноваційна; рефлексивна; здатність до навчання впродовж життя [5].

Вказані документи також містять опис професійних компетентностей вчителя в розподілі за кваліфікаційними категоріями – спеціаліст, спеціаліст другої категорії, спеціаліст першої категорії, спеціаліст вищої категорії. Професійний стандарт дозволяє вчителям визначати орієнтири власного професійного розвитку, а також запобігає ризикам необ'єктивного оцінювання професійних компетентностей вчителів під час їхньої атестації, сертифікації та аудиту закладу ЗСО зі сторони Державної служби якості освіти.

Крім того, КМ України затвердив план заходів з реалізації «Національної стратегії безпечного і здорового освітнього середовища в Новій українській школі» на 2021 рік, що надзвичайно важливо для початкової ланки освіти. Всі ці інституційні документи основну увагу акцентують на інноваційно-гуманістичну спрямованість реформ початкової освіти та на компетентнісну основу загальної і фахової підготовки майбутнього вчителя початкової школи у ЗВО.

Передумови реформування освіти. Система української початкової освіти, вибудована наприкінці ХХ ст. в рамках знанневої парадигми, гранично раціоналізована і, як наслідок, із неї вихолощено ефектно-емоційну й гуманістичну складові процесу навчання. Форми, методи, зміст освіти, зберігаючи традиційні для індустріального суспільства цілі, способи і засоби реалізації, суперечать новим тенденціям, зорієнтованим на компетентнісну освітню парадигму, яка стає основою розбудови постіндустріальної спільноти. Проблема полягає в тому, що традиційна українська школа, орієнтована на передавання знань, умінь і навичок від покоління до покоління, від учителя до учня, не встигає за темпами їх нарощування. Така школа недостатньо розвиває критичне мислення та здібності, необхідні учням для того, щоб у глобалізованому та надзвичайно динамічному світі, приймати оптимальні рішення щодо

свого майбутнього, бути конкурентоспроможними і мобільними суб'єктами на ринку праці. Головними недоліками традиційної системи освіти є породжені нею невміння і небажання дітей активно вчитися, несформованість ціннісного ставлення до власного розвитку, освіти та соціуму в цілому. Це часто призводило до формування наповненої певними знаннями, але не готової до творчої діяльності та бездуховної людини [6].

Ефективне розв'язання цієї проблеми вбачається в наданні пріоритетності інноваційно-гуманістичній складовій освітньому процесу та його компетентнісному спрямуванню, як у закладах вищої, так і в закладах загальної середньої освіти і, зокрема в її початковій ланці.

Під інноваційним розвитком початкової освіти слід розуміти комплекс створених та запроваджених організаційних та змістових нововведень, розвиток низки факторів та умов, необхідних для нарощування інноваційного потенціалу освітньої системи. Такий складний психолого-педагогічний процес вимагає, крім належним чином підготовленого до освітньої діяльності вчителя, чітко спланованих системних дій з боку всіх владних та освітянських структур, які в своїй сукупності складають основу інноваційної політики.

Інноваційне навчання – це зорієнтована на динамічні зміни в навколишньому світі освітня діяльність, яка ґрунтується на розвитку різноманітних форм мислення, творчих здібностей, високих соціально-адаптаційних можливостей особистості вчителя. Специфічними особливостями інноваційної освіти є її відкритість для суспільства, здатність до передбачення та прогнозування майбутнього, науково обґрунтована постійна переоцінка цінностей та творча діяльність всіх суб'єктів освітнього процесу. Інноваційні підходи вчителя до освітнього процесу спроможні забезпечити кожному, хто навчається, оптимальні можливості розумового і фізичного розвитку, власне вони готують людину до життя у глобалізованому світі, є основою для формування [6]:

- знань про людину, природу і суспільство, що сприяють формуванню наукової картини світу як основи світогляду та орієнтації у виборі сфери майбутньої практичної діяльності;

- досвіду комунікативної, розумової, емоційної, фізичної діяльності, що сприяє формуванню основних інтелектуальних і організаційних умінь та навичок, необхідних для подальшої освіти та самоосвіти;

- досвіду творчої діяльності, що відкриває простір для розвитку індивідуальних здібностей особистості і забезпечує її підготовку до подальшого навчання та життя в умовах соціально-економічного прогресу;

- досвіду суспільних і особистісних відносин, які готують молодь до активної участі в суспільному житті, планування особистого життя на основі ідеалів, моральних та естетичних цінностей сучасного суспільства.

Під гуманізацією освітнього процесу слід розуміти перехід від авторитарної педагогіки – педагогіки тиску на особистість, що заперечує загальну гуманістичну цінність свободи, ігнорує проблему міжособистісних стосунків між учителем і учнем – до особистісно-орієнтованої педагогіки, яка абсолютного значення надає особистій свободі й умінню індивіда планувати, прогнозувати і контролювати свою діяльність, вчинки, особисте життя, утвердження гуманних стосунків між учасниками педагогічної взаємодії за схемою суб'єкт-суб'єктної взаємодії. Інноваційно-гуманістична спрямованість початкової освіти передбачає передусім посилену увагу до дити-

ни, як до особистості загалом, створення найбільшого сприяння розвитку всіх її здібностей, розумових, фізичних і моральних якостей, з метою підготовки учня до майбутньої творчої діяльності [6].

Компетентнісна парадигма. Традиційна система освіти акцентувала основні зусилля на набутті учнем знань, умінь і навичок, що догматично абсолютизувало знання і формувало знаннєвий підхід до навчання. Основна увага при цьому фокусувалася на самих знаннях, а те для чого вони потрібні, залишалося поза увагою освітнього процесу. *Компетентнісний підхід* переміщує акценти з процесу накопичення нормативно визначених знань, умінь і навичок в площину формування й розвитку в учнів здатності практично діяти і творчо застосовувати набуті знання і досвід у різних ситуаціях. *Компетентність* – це інтегрована результативно-діяльнісна характеристика оновленої освіти в проєкції на учня. При цьому поняття компетентності містять набір знань, умінь, навичок і ставлень, що дають змогу сформованій особистості ефективно діяти або виконувати певні функції, спрямовані на досягнення визначених стандартів у професійній галузі або певній діяльності. У критеріях оцінювання навчальних досягнень учнів у системі загальної середньої освіти компетентність визначається як «загальна здатність, що базується на знаннях, уміннях, цінностях, здібностях, набутих завдяки навчанню» [7].

Роль учителя. У такій концептуальній освітній схемі вчителі і учні апріорі орієнтуються на суб'єкт-суб'єктну співпрацю, особистісно-орієнтовані і діяльнісні моделі навчання. Це вимагає від учителя змістити акценти у своїй навчально-виховній діяльності з інформаційної до організаційно-управлінської площини. У першому випадку вчитель відіграв роль «ретранслятора знань», а в другому – організатора освітньої діяльності. Змінюється й модель поведінки учня – від пасивного засвоєння знань, до дослідницько-активної, самостійної та самоосвітньої діяльності, у нього формується готовність до успішної і, що саме головне, творчої діяльності в реальному житті. Процес учіння наповнюється розвивальною функцією, яка стає інтегрованою характеристикою інноваційного освітнього процесу. Така характеристика має сформуватися в процесі навчання і включає знання, вміння, навички, ставлення, досвід діяльності й поведінкові моделі особистості. У такому процесі зростає відповідальність учителя за результати своєї діяльності, він має вміння організувати і керувати освітніми процесами, проєктувати і реалізувати на практиці інноваційні технології, орієнтуючись, перш за все, на розвиток здібностей і критичного мислення учнів, а не тільки на трансляцію знань, умінь і навичок. Набуття молоддю знань, умінь і навичок спрямоване на вдосконалення їхньої компетентності, сприяє інтелектуальному й культурному розвитку особистості, формуванню в неї здатності адекватно реагувати на виклики часу, вміння приймати адекватні рішення і творчо діяти в складних ситуаціях.

Наголошуючи на особливій ролі вчителя початкової школи як носія нових знань, усвідомленого ретранслятора створеної попередніми поколіннями інформації, творця та вихователя гуманістичних ідеалів, слід орієнтувати початкову освіту у річище інноваційно-гуманістичної спрямованості навчально-виховного процесу. Для досягнення цього в основу освітнього процесу майбутніх учителів у навчальні плани та програми всіх загальних і спеціальних курсів ЗВО закладаються об'єктивно існуючі загальні положення і принципи сучасного співіснування далеко не

однорідної (за національними, культурними, мовними та релігійними ознаками, статками тощо), як європейської спільноти в цілому, так і української, зокрема.

Сучасний учитель, крім загальних і фахових компетенцій, наукового світогляду, має досконало володіти організаційно-педагогічними (організованість та послідовність у діях, педагогічний такт, об'єктивність в оцінюванні тощо), моральними (чесність, справедливість, повага до учнів тощо) та комунікативними (вміння встановлювати контакт та слухати, педагогічний та психологічний такт тощо) компетенціями [8]. Саме тому, навчальний план професійної підготовки майбутнього вчителя початкової школи у ЗВО є гуманістично спрямованим і відводить у структурі та змісті професійної підготовки основну роль дисциплінам психолого-педагогічного циклу і практиці безпосередньо в школі. Акцент на педагогічних факультетах у ЗВО в усіх напрямках педагогічної підготовки майбутніх учителів робиться на впровадженні у практику навчання нових підходів до організації і використанні сучасних інноваційних педагогічних технологій в освітньому процесі. Компетенції закладаються в освітній процес ЗВО технологіями, змістом освіти, стилем функціонування навчального закладу, взаємодією між викладачем та студентом. Розробляючи і впроваджуючи інноваційні технології у навчальний процес ЗВО, слід активно формувати ставлення студентів до педагогічної роботи: стимулювати мотивацію до дослідницького навчання, розвитку критичного мислення, виробляти прагнення займатися самоосвітою та позааудиторною роботою упродовж всього життя.

Майбутньому вчителю доречно у всіх проявах усвідомити принцип «освіта упродовж усього життя», бо саме в студентські роки створюються необхідні умови «для ситуації успіху в майбутньому» кожному студенту. Розробка державних стандартів вищої педагогічної освіти вимагає відповідного змістовного наповнення всіх рівнів підготовки майбутнього вчителя початкової школи. У стандарти першого рівня вищої освіти, ступеня бакалавра, спеціальності «Початкова освіта» метою підготовки майбутніх учителів у ЗВО визначено формування професійної компетентності. Завданнями професійної діяльності вчителя початкової школи є навчання, розвиток та виховання молодших школярів у дусі Концепції НУШ [9].

Саме тому викладачі кафедри педагогіки та психології Закарпатського угорського інституту ім. Ф.Ракоці II (ЗУІ ім. Ф.Ракоці II) велику увагу в програмах загальних і спеціальних курсів, під час проведення практичних і семінарських занять відводять формуванню загальних і фахових компетенцій майбутніх учителів початкової школи. У практичній площині це відбувається через засвоєння майбутніми вчителями методів активного навчання, зокрема, з використанням технології тренінгу. Як правило, цю технологію використовують на заняттях, коли активно вирішуються питання закріплення нових знань, умінь, навичок і різного роду соціальних установок. Цей метод, ефективно реалізують через моделювання спеціально створених проблемних ситуацій. У процесі тренінгу використовуються різні методи і техніки активного навчання, зокрема: імітаційні ігри, аналіз конкретних ситуацій, дискусії на визначену тему тощо. Кінцева мета тренінгу – навчити майбутніх учителів, засвоєні на лекціях і практичних заняттях в ЗВО, знання і навички ефективно застосовувати в освітньому процесі при роботі з учнями молодшого шкільного віку.

Ефективність тренінгових занять безпосередньо

в школі, насамперед, залежить від підготовки вчителя та дотримання в класі загальноприйнятих принципів (активність учнів на заняттях, принцип відкритого зворотного зв'язку, довіри в спілкуванні тощо). Роль вчителя (ведучого тренінгу) полягає в залученні всіх учнів до узгодженої та активної спільної роботи, організації ефективної групової діяльності тощо. Принцип зворотного зв'язку дозволяє учасникам тренінгу отримати можливість дізнатися, як сприймаються їхні ідеї та стиль спілкування іншими, наскільки вірними та логічними є міркування кожного, аналізувати ті, чи інші поведінкові реакції учнів. Завдання вчителя полягає і в ретельному контролі за правильно побудованою мовою та висловлюваннями учнів, корекції змісту дискусії. Вчитель орієнтує учасників тренінгу на предметну, цілеспрямовану, спільну роботу, на обговорення цікавих для всіх членів групи ідей, на вмінні переходити від оціночних суджень до науково обґрунтованих висновків, що дозволяє підвищити емоційну включеність і мотивацію до занять.

Так, у процесі вивчення дисципліни «Психологія учнів початкової школи» викладачі кафедри педагогіки і психології ЗУІ ім. Ф.Ракоці II проводять із майбутніми вчителями початкової школи (студентами 3-го курсу) тренінг «Професійне та особистісне зростання майбутнього вчителя», в результаті якого досягається усвідомлення кожним учасником своїх професійних і особистісних можливостей, ефективних засобів психолого-педагогічних впливів і поведінки, оволодіння прийомом релаксації та саморегуляції при роботі із групою учнів. Також на заняттях застосовується тренінг «Розвиток креативного мислення», який спрямований на мобілізацію творчих можливостей педагогів, подолання психологічних бар'єрів перед іншими людьми, розвиток творчого підходу до професійно-педагогічної діяльності, тренування гнучкості мислення як чинника креативної поведінки. Використання тренінгу як методу формування професійної компетентності педагога сприяє зростанню їхніх професійних і особистісних можливостей через відмову від неефективних форм поведінки; засвоєнню алгоритмів вирішення професійно-педагогічних завдань; апробації та закріпленню освоєваних нових способів поведінки у професійній діяльності.

З метою розвитку дослідницьких методів навчання та творчих здібностей доцільним є застосування методу аналізу конкретних ситуацій, який дозволяє майбутнім педагогам на практиці познайомитися з особливостями професійно-педагогічної діяльності, логікою освітнього процесу, системою взаємовідносин викладача зі студентами. Мета цього методу – навчити аналізувати інформацію, виявляти ключові проблеми, вибирати альтернативні шляхи вирішення, оцінювати їх, знаходити оптимальний варіант і формувати програму дій. При аналізі конкретних ситуацій поєднується індивідуальна робота з проблемною ситуацією і групове обговорення пропозицій, підготовлених кожним учасником. Така аналітична діяльність дозволяє розвивати навички групової, командної роботи, розширювати можливості кожного учасника для вирішення типових педагогічних завдань. Розробка практичних ситуацій відбувається двома шляхами: на основі опису реальних подій або на базі штучно сконструйованих учителем ситуацій. У процесі виконання наближеної до професійної діяльності роботи майбутні вчителі розвивають уміння проектувати власну професійну діяльність, передбачити її наслідки і, що саме головне – у них розвиваються основи критичного мислення [8; 9].

Становленню професійно підготовленого вчи-

теля сприяє застосування методу мозкового штурму. Його основна ідея базується на тому, що зовнішня критика гальмує процес мислення і творчість загалом, тому варто навчити майбутнього вчителя правильно сприймати критичні зауваження, вміти розділяти в часі висунування гіпотез та їх критичну оцінку. Основні вимоги до мозкового штурму: учасники діляться на групу генераторів і експертів ідей; умова педагогічного завдання формується в загальних рисах; перша група (генератори) за визначений час (15–20 хв.) висуває максимальну кількість різних гіпотез, доповнюючи та не критикуючи один одного; друга група (експерти) аналізує і робить висновок про цінність висунутих гіпотез; невирішені в процесі «штурму» завдання пропонуються знову в змінній формі чи новому формулюванні; для активізації процесу генерування ідей під час «штурму» застосовуються різні прийоми: інверсія (зроби навпаки); аналогія (зроби так, як це зроблено в іншій ситуації); емпатія (вважай себе частиною завдання, з'ясуй при цьому свої почуття, відчуття); фантазія (зроби щось фантастичне). Метод «мозкового штурму», як засіб формування професійної підготовки, сприяє активізації творчих здібностей майбутніх учителів, розвитку продуктивності, гнучкості, оригінальності мислення, творчу уяву, рефлексію.

Практика показує, що для навчання майбутніх вчителів пошуковим процедурам, культурі рефлексивного мислення, доцільно застосовувати метод навчальних дискусій, який дозволяє повною мірою використовувати отриманий досвід у майбутньому. Ефективність застосування дискусії підвищується через високий ступінь компетентності викладача певної дисципліни і достатній рівень знань вирішення подібних проблем у студентів; розвинуту здатність у здобувачів вищої освіти прогнозувати наслідки вирішення типових проблемних ситуацій; сформовану установку на засвоєння інформації. Підкреслимо, що дискусія надає можливості зворотного зв'язку, підкріплення, мотивації і перенесення знань і навичок з однієї галузі знань в іншу. [9].

Найкращі результати засвоєння інноваційних педагогічних технологій, творче формування професійних компетенцій відбувається, коли в освітній діяльності з майбутніми вчителями початкової школи викладачі ЗВО одночасно використовують декілька методів активного навчання.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Професійний успіх майбутніх учителів початкової школи (випускників педагогічних спеціальностей закладів вищої освіти) визначається сформованим у ЗВО розумінням сутті реформ освіти та готовністю здійснювати освітній процес за принципами нової компетентнісної парадигми. Сучасній початковій школі потрібні підготовлені вчителі, із сформованими загальними компетенціями, здатні ефективно впроваджувати ідеї інноваційно-гуманістичної освітньої реформи, відповідально і творчо працювати в рамках обраної професії та готові підвищувати свій професійний рівень безперервно і відповідно до вимог часу.

Для успішної розбудови нової початкової школи, ЗВО покликані готувати вчителів, із всебічним усвідомленням завдань і перспектив освітньої реформи, розвиненим критичним мисленням, яким притаманні риси стратегів та новаторів, готовим організувати учіння та пізнання учнів у процесі творчої освітньої діяльності. Сучасний учитель – вже не ретранслятор нових знань, це фактично наставник, який вміє організувати творчий процес учіння та пізнання учнів, у якого розвинені креативність і критичне мислення,

комунікабельність і високий рівень відповідальності за свої дії

Перспективи подальших досліджень вбачаємо у вдосконаленні та ефективному запровадженні ефективних форм, методів і засобів формування професійних компетенцій вчителя початкової школи. Тільки інноваційно-гуманістичні підходи до освітнього

процесу та реалізація компетентнісної парадигми скерують сучасну початкову освіту на формування людини-громадянина, для якої громадянське суспільство стане середовищем, у якому вона сповна зrealізує свої права й свободи, розкриє свої можливості і цим самим усвідомлено буде задовольняти інтереси та потреби суспільства в цілому.

Список використаної літератури

1. Eurydice portal. URL: http://acea.ec.europa.eu/education/eurydice/index_en.php. (дата звернення: 10.02.2021 р.).
2. Романюк С.З., Романюк О.В. Інноваційні технології у професійній підготовці сучасного вчителя: вітчизняний та зарубіжний досвід. *Молодий вчений*. 2019. № 7.1 (71.1). С.64–69.
3. Концепція «Нова українська школа». URL: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/media/reforms/ukrainska-shkola-compressed.pdf> (дата звернення: 15.02.2021 р.).
4. Державний стандарт початкової освіти (Постанова КМ України № 87 від 21.02.2018 р.). URL: <http://polishproject.nus.org.ua/wp-content/uploads/2018/02/>. (дата звернення: 25.02.2021 р.).
5. Професійний стандарт вчителя початкових класів / Реєстр професійних стандартів (Наказ Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства від 23.12.2020. № 2736).
6. Химинець В.В. Інноваційно-гуманістичне спрямування сучасної освіти// Педагогіка і психологія. 2010. № 3. С.15–24.
7. Локшина О.І. Розвиток компетентнісного підходу в освіті Європейського Союзу. *Шлях освіти*. 2007. № 1. С.16–21.
8. Біницька К.М. Тенденції розвитку професійної підготовки майбутніх учителів початкової освіти у країнах Східної Європи: автореф. дис. докт. пед. наук. Тернопіль, 2018. 32 с.
9. Островська М.Я. Науково-методичні засади формування критичного мислення в майбутніх учителів початкової школи // Освітні інновації: філософія, психологія, педагогіка: збірник наукових статей у 2 томах / За заг. ред. О.В.Гузенко. Суми: ФОП Цьома С.П., 2020. Т.1. 299 с.: С.83–87.

References

1. Eurydice portal. URL: http://acea.ec.europa.eu/education/eurydice/index_en.php
2. Romanyuk, S.Z., & Romanyuk, O.V. (2019). Innovatsiyni tekhnolohiyi u profesiyniy pidhotovtzi suchasnoho vchytelya: vitchyznyanyu ta zarubizhnyy dosvid [Innovative technologies in the professional training of modern teachers: domestic and foreign experience]. *Young scientist*, 7.1 (71.1), 64–69. [in Ukrainian].
3. The concept of «New Ukrainian School URL: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/media/reforms/ukrainska-shkola-compressed.pdf>
4. State standard of primary education (Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine № 87 of 21.02.2018). URL: <http://polishproject.nus.org.ua/wp-content/uploads/2018/02/>.
5. Professional standard of primary school teachers. Register of professional standards (Order of the Ministry of Economic Development, Trade and Agriculture of 23.12.2020. № 2736).
6. Khiminets, V.V. (2010). Innovatsiyno-humanistychnye spryamuvannya suchasnoyi osvity [Innovative-humanistic direction of modern education]. *Pedagogy and psychology*, 3, 15–24. [in Ukrainian].
7. Lokshina, O.I. (2007). Rozvytok kompetentnisnoho pidkhodu v osviti Yevropeys'koho Soyuzu [Development of the competence approach in education of the European Union]. *Shlyakh osvity*, 1, 16–21. [in Ukrainian].
8. Binitska, K.M. (2018). *Tendentsiyi rozvytku profesiynoyi pidhotovky maybutnikh uchyteliv pochatkovoyi osvity u krayinakh Skhidnoyi Yevropy* [Tendencies of development of professional training of future teachers of primary education in the countries of Eastern Europe] (Extended abstract of Doctoral dissertation). V.Hnatiuk Ternopil National Pedagogical University. [in Ukrainian]
9. Ostrovska, M.Ya. (2020). Naukovo-metodychni zasady formuvannya krytychnoho myslennya v maybutnikh uchyteliv pochatkovoyi shkoly [Scientific and methodological principles of formation of critical thinking in future primary school teachers]. In Guzenko, O.V. (Ed.). *Osvitni innovatsiyi: filozofiya, psykholohiya, pedahohika* [Educational innovations: philosophy, psychology, pedagogy] (vol. 1, pp.83–87). FOP Tsyoma S.P. [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 14.03.2021 р.

Стаття прийнята до друку 24.03.2021 р.

Ostrovska Marianna

Candidate of Pedagogical Sciences

Associate Professor of Pedagogy and Psychology Department

Ferenc Rakoczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education, Beregovo, Ukraine

FEATURES OF TRAINING OF FUTURE TEACHERS IN THE CONTEXT OF PRIMARY SCHOOL REFORM

Abstract. The introduction of the Concept of the New Ukrainian School, first of all the implementation of the competency paradigm in the school, brought the process of teacher training to one of the central places in higher education institutions. This problem became especially relevant with the introduction of the new Professional Standard for Teachers. This requires a review of ways to train future primary school teachers, taking into account the development of senior specialized school and the needs of the modern labor market in specialists who have developed general and professional competencies. The purpose of the article is to specify the methods and means of preparing future teachers for effective educational activities in the reforming primary school. Research methods used: analysis and synthesis of scientific literature (to clarify the basic concepts of research), systematization (in order to identify scientific approaches to solving this problem), theoretical generalization of research results (to formulate recommendations and conclusions). The article considers the current problems of training primary school teachers in higher education institutions to implement the main tasks of the Concept «New Ukrainian School», taking into account the new Professional Standard of Teachers. It is shown that the training of a competent teacher in higher education institutions and his further effective innovative and humanistic educational activities at school is one of the leading tasks of education reform in Ukraine. The main attention is focused on the features of innovative educational activities of higher education institutions of pedagogical orientation in the training of teachers of the new generation and the role of disciplines of the psychological and pedagogical cycle in the system of professional training of future teachers.

Key words: teacher; innovative education; humanization; competence approach; professional standard; primary school.